

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תצוה

גליון כג (רכב)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

בס"ד עש"ק פ' תצוה תהי' שנת דברי משיח

ת ו כ נ ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

כתיבת קודש לה' בציץ לשיטת הרמב"ם כב
בהמחלוקת רש"י והרמב"ן אם הכפורת הוי חלק מהארון ד
אם הלשמה כשעושים הכפורת נכלל בהכוונה לשם ארון יט
גדר הגר תושב - מהות ישראליות לגבי הז"מ ד
גדר הז"מ דגר תושב אינו בגדר מצות בנ"י ז
עבד כנעני אם צ"ל גר תושב או כגר תושב כ
גר תושב כא

נ ג ל ה

ספק בברכת התורה ז
גופו של משה ה' מזוכך כג
בפרש"י בפ' בא ד"ה 'זושמלות' כד

ח ס י ד ו ת

ביאור באגה"ק ס"ט (גליון) ח
לימוד פנימיות התורה ט

ש י ח ו ת

דפעולת הראדיא הוא ע"י מלאך י
בשבמה"ח כשאומרים שהחודש יהי' אדר א' הרי מודגש -
שהיא שנה מעוברת (גליון) יב
פרש"י עה"ת לבן חמש למקרא יב
דאין מציאות שבכחה לברוא אפ"ל דבר הכי קטן יג
בפרש"י מדוע מביא 'ויקחו' ל"י יג
דלעת"ל עתידה אשה שתלד בכל יום יד
בזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף טו

ש ו נ ו ת

נטע רבעי בחו"ל (גליון) יז
עד איזה שנה למד אדה"ז אצל ר' יששכר בער קאבליקער יז
באיזה גיל לקחו את רבינו הזקן לשמש להחברא קדישא יז
בנט"י לסעודת אם צריך לברך לפני השפשוף או בשעת -
השפשוף יח

ה י ו ם י ו ם

הערות ללוח היום יום (גליון) יח.....
הערות ללוח היום יום יח.....

ל ק ו ט י ש ל ח ו ת

א. בלקו"ש פ' תרומה ש.ז. מבאר בענין הכפורת אם הוי חלק מן הארון או חלק בפ"ע, יבאר בזה מחלוקת רש"י ורמב"ן דרש"י סובר שכפורת הוי חלק בפ"ע רק שמקומו הוי על הארון. ולא חלק מן הארון כפי שמוכיח שם מרש"י משא"כ הרמב"ן סובר שכפורת הוי חלק מן הארון.

לכאורה צ"ל בלקוטי שיחות חלק ל"א ויקהל ב', דמבאר שם מדוע כתוב "ועשו ארון" לשון רבים ומבאר דמשו"ז כותב רש"י דעובדי הכפורת הוי טופח, דעפ"ז מובן בפשטות שאין של אדם אחד לזירות ולעבוד חתיכת זהב רבת משקל כזה אם לא בסיוע של גוד בנ"א ולכן באמר ועשו לשון רבים ושם בהערה 22 ועי' שבכפורת היה בו גם זהב הכרוכים וצריך הוי להגביר ולהניחו על הארון, ובפרט שבפשטות הכתוב משמע שנהגת הכפורת על הארון הוא גמר עשיית הארון - אף שכפורת הוא כלי בפ"ע, סוכה ה,א, וראה צפע"נ ר"פ תצוה, עכ"ל. א"כ לא ברור א. אם הכפורת הוא כלי בפ"ע כפי שכותב בהערה 22 שם וכפי שיוכיח מליקוט דפ' תרומה ש.ז. שזוהי דעת רש"י, א"כ מה מתרץ שמשום הכי כתוב "ועשו ארון" לשון רבים משום הכבוד של זהב הכפורת? הרי הכפורת הוא כלי בפ"ע, ואדרבא משו"ז הוי צריך לכתוב בכפורת "ועשו" ולא בארון?

ב. לא ברור מצד אחד אומרים שזה כלי בפ"ע ומצד שני אומרים שגמר עשיית הארון הוי דוקא בנתינת הכפורת על הארון. הרי אדרבא בהליקוט לפ' תרומה משמע שזוהי דעת הרמב"ן שכסוי שעל הארון זה חלק מן הארון משא"כ לדעת רש"י רק מקומה הוי על הארון והכסוי שעל הארון לא משנה מאומה בארון עצמו. ומשום הכי סובר רש"י שארון לבדו בלא כפורת, כבר בקרא ארון ולכן הפסוק אומר ואל הארון תתן את העדות הכוונה לפני ששימו הכפורת יתן העדות כך מסביר, ואם נאמר שגמר עשיית הארון הוי דוקא ששמים את הכפורת עליו א"כ מנא לוי לרש"י שאפשר להשים את העדות לפני ששמים הכפורת.

אברהם אלאשוילי

- תות"ל 885 -

ב. בלקו"ש יתרו ש.ז. מבאר בארוכה הגדר דגר תושב, שלמעלה מהגדר דב"ב (שמקיים הז' מצוות מצ"ע - לא מצד ציווי ה') וגם (ראה הע' 33) מהגדר דחסידי אומות העולם (שמקיים הז"מ מצד ציווי ה'), דגר תושב יש בו דין מיוחד, שצריך לקבל הז"מ בב"ד (ג' חברים), משא"כ בכדי להיות מחסידי או"ה סגי בזה שמקבל הז"מ מצד ציווי ה', וא"צ לקבלה בב"ד.

אמנם עדיין חסר הסברה בזה, מה בדיוק הגדר דגר תושב, דלכאורה מהו גודל הענין שבקבלה בב"ד, שמצד זה הוא נעלה גם מחסידי או"ה.

והנה בגדר דגר תושב יש מהגר"י ענגיל ביאור נפלא בספרו אוצרות יוסף על יו"ד (ס"ק י') שעומד על דברי ה"ט"ז ביו"ד (ס"ב סוסק"א) שלפי הרמב"ם שחיטת גר תושב מותר מה"ת כיון ש"יצא מכלל העמים" (מובא בהליקוט הע' 50). וז"ל: "לט"ז הנ"ל... כ' דגר תושב הוא באמת ענין גירות אחר, והיינו דבכל גירות יש בו פי שתיים סילוק הכותיות וקבלת הישראליות... וזהו שלימות הגירות, משא"כ גר תושב הוא גירות מועט של סילוק ענין הכותיות ליציאה מכלל עכו"ם לחוד, ואין מקבל ענין הישראליות, רק מסתלק ענין הכותיות. אלא דכיון דנעשה "אינו עכו"ם", וישראל ג"כ הא אינו, א"כ הא ראוי שיפטר מז' מצוות לגמרי, דהא כבר אינו ב"נ, ושיהי' מצווה בהם בתורת ישראל הא גם ישראל אינו, וזה א"א שיהי' אדם חפשי מעול מצוות לגמרי... וע"כ בהיותו מתגיר קצת הגירות (לצאת מעכו"ם ולהעשות "אינו עכו"ם") צריך לקבל ממילא מעט ענין ישראליות ג"כ לחיוב ז' מצוות וחייב במעשה בתורת ישראל (וכפי שמבאר במ"א ד"היינו שמקיים איסור אמ"ה שנאמר לישראל וכן כולם"), ונמצא ענין הגירות שלו דיצא מכלל עכו"ם, ונעשה ישראל מעט לחיוב ז' מצוות". וע"ש בהמשך דמקשה "דאיך אפשר שיהי' ישראליות וכותיות ביחד באדם אחד, הרי ישראליות וכותיות הם דברים שצריכים הבדלה, וכמ"ש ואבדיל אתכם מן העמים, ואין הסכרא נותנת, שיהי' אפשר מציאות מהותי ישראליות וכותיות יחד חלילה... ואולם לט"ז הנ"ל דגר תושב יצא מכלל העמים נ"חא, דעתה הוא מושלל ממהות העכו"ם, ויש בו ג"כ מהות ישראליות מועט לז' מצוות"... ולכן צריך ב"ד של שלשה היינו ג' חברים לקבל בפניהם ככל גירות דצריך קבלת מצוות בב"ד", עכ"ל.

ובעצם, ענין זה מבואר בהליקוט, אך בקיצור נמרץ, וע"פ דברי הגר"י ענגיל הנ"ל יובן היטב מה שמגדיר בהליקוט (סעיף ו') דגר תושב הוא "קצת גירות, וכן דברי הגר"י ענגיל בגליוני הש"ס ע"ז (מובא בהליקוט הע' 50) "דגירות של גר תושב הוא שמקבל עליו מצוות גר תושב בתורת ישראליות, ונעשה ישראלי למצוות אלה דאילו הי' ב"נ ומקיימם בתורת ב"נ לא יפול ע"ז ל' הכנסה תחת כנפי השכינה, דלשון זה מורה על ישראליות כו"ם".

ועפכ"ז יוצא ברור שהחילוק שבין ח' או"ה לגר תושב, אינו רק חילוק בכמות (דבגר תושב יש בו עוד ענין - קבלה בב"ד) אלא באיכות ומהות, - חילוק באו"ע: דחסידי אומות

העולם פל' כמשמעו; גוי (אומות העולם) ואלא מהחסידיים שבהם, גר תושב; אינו גוי, דישראל לגבי הז"מ, ובל' הגר"י ענגיל "מהות ישראליות מועט לז"מ".

ולפ"ז יוצא חידוש גדול, דגדר המצוות (ז"מ) דגר תושב הוא אותו גדר המצוות דבנ"י, ולא בהז"מ דב"נ, וכמבואר בכ"מ (לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך, ח"ז ע' 32 ואילך, חט"ו ע' 150, לך לך ש.ז. ס"ב) שהחילוק בין המצוות דב"נ למצוות דבנ"י אינו רק בכמות, שב"נ יש להם ז' מצוות, ובנ"י יש להם אותם מצוות שבנוסף לזה תר"ן מצוות, אלא זה חילוק באיכות ומהות, דז"מ דב"נ תוכנו בעיקר - ישוב העולם, זיכוך האדם, שהעולם יהי' כדבעי, וזיכוך ושלימות העולם נפעל ע"י שהם מקיימים הז"מ, משא"כ המצוות דבנ"י הוא גדר אחר לגמרי, דענינם אינו רק זיכוך האדם והעולם אלא בעיקר צוותא וחיבור עם הבורא, ע"ש בארוכה.

ועפ"ז (דגר תושב הוא מעלה מיוחדת שבאונ"ע מדרגת חסידי אונ"ה) יומתק הדין ד"אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג" (מובא גם בהליקוט ובהערות) די"ל לכאורה הטעם בזה ע"פ פנימיות הענינים, דדרגא נעלית כזו שייך דוקא בזמן שהיובל נוהג - זמן ב"ר, שהאיר אז גילוי אור נעלה.

(וכבר מצינו חילוקין כאלה בזמנים, ההפועל גם על אונ"ע; א) בזמן מ"ת נתעלו האומות וקיבלו שייכות לאלקות שלמע' מהעולמות, כמבואר בארוכה בלקו"ש חכ"א (ע' 107), ב) בעת גאולת י"ט כסלו - הגם שאונ"ע שייכים לש' אלקים הנה אז השרים ענו ואמרו (לא "מאת האלקים" אלא) "מאת הוג' היתה זאת הוא נפלאות בעינינו", כי ביט"כ היתה טעימה של הגאולה דלעתיד, שאז יהי' (ג"כ זמן מיוחד) "ונגלה כבוד ה' וגו' (שיחת יט"כ ש.ז. סעיף כג, וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 283 ואילך) - תכלית הבירור, וכמו"כ הי' זמן מיוחד, בב"ר, שהי' יכולים להתעלות בדרגא ד"קצת גירות".

וכפי שמצינו בלקו"ש חט"ט (ע' 68) שמקשה המעלה דקדושת ב"ר עם זה שנהג אז יובל, ושם בהע' 57 "ואף שבפשוט מצות יובל אינה תלוי' בב"המ"ק ובמעלת מדריגתו, ומה שבזמן ב"ש לא נהג יובל, הוא לפי שמצות יובל הוא דוקא "בזמן שכל יושבי' עלי" - הרי הענין ד"כל יושבי' עלי' (בפנימיות הענינים) "הוא בחי' כעיר שחברה לה יחדיו... המשכת ה' עילאה בה' תתאה", ולפי שבחינה זו לא היתה בב"ש, לכן לא נהג אז יובל (לקו"ת ר"ה ס', סע"ב).

בענין הנ"ל (דגדר המצוות דגר תושב הוא כהמצוות דבנ"י) יש לשאול לכאורה למה כשמקיים הז"מ מצד ציווי ה' (שאז נק' מחסידי או"ה) אינו בגדר המצוות דבנ"י, דהרי יש ללמוד פשט בשיחות הנ"ל שמדובר רק באופן שמקיים הז"מ מצד הכרע הדעת - דכל תוכנם מפני ישוב העולם, אבל כשמקיים מצד ציווי ה' ענינו צוותא וחיבור עם הכורא, ובפרט ע"פ המבואר בלקו"ש חט"ז (ע' 213, הע' 17) שמ"ת פעל גם בז"מ ב"נ שביכלתם לשנות החפצא, שזה בא מצד כח וציווי הכורא.

וראה גם בלקו"ש חכ"א (ע' 107) שמ"ת (שענינו - ביטול הגזירה שהפסיק בין "עליונים" ל"תחתונים") פעל גם בב"נ שיהי' שייכים לבחי' אלקות שלמעלה מהעולמות - המתבטא בהלכה שיקיימו לא מצד הכרע הדעת אלא מפני שכך צוה הקב"ה בתורה.

הרי שם גופא מבואר דהם רק שייכים לאלקות שלמע' מהעולמות, ולא כמו בנ"י שמרגשים ממש בחי' זו, הרי רואיר שיש ס"ס חילוק, ואכן מפורש בשיחת חה"ש תשמ"א בתחילתו, דהחידוש דמ"ת שפעל שינוי והוספה גם בז"מ דב"נ הוא בנוגע לישוב העולם.

והביאור בזה בפשטות, ע"פ המבואר בלקו"ש חט"ו (ע' 59 ואילך) שכשאדם מקיים הז"מ רק מצד השכל, יכול לרמות א"ע, כי בשכל אנושי יש הרגש דישות, ובכדי שיקיים כדבעי הז"מ צריך לקיימם מצד שכן צוה ה', - ועפ"ז יוצא שכל התוכן דז"מ גם בחסידי או"ה הוא בשביל ישוב העולם, ואלא דלולי זאת (הקיום מצד ציווי ה') אא"פ להיות קיום המצוות שלהם כדבעי.

משא"כ הז"מ שמקיים הגר תושב שהוא בגדר אחר לגמרי, וכנ"ל בארוכה.

מנחם מענדל רסקין
- תות"ל 770 -

נ ג ל ה

ג. נתעוררה אצלי שאלה: אמר ברכות השחר כשהוא מתנמנך קצת, ופתאום הכיר שהוא אוחז ב"כנגד כולם", ואינו זוכר אם אמר ברכות התורה אם לאו, מה דינו.

הנה בהשקפה ראשונה יש לדמותו להמבואר בס' ס"ד, דסמכין אשיגרא דלישנא, ובגלל רגילותו יש לו "חזקה שאמר כל מה שלמעלה ממנו".

ומיהו יש לעיין בזה, לדעת הרמב"ן (בסהמ"צ הוס' למ"ע

ט"ו) דברכת התורה הוא מ"ע מה"ת, הרי לפי מאי דאיפסיק להלכה בסי' ס', דבמצות של תורה הכוונה מעכבת, א"כ אע"פ שאמרו (ע"פ חזקה הנ"ל), מ"מ לא יצא י"ח, וכמבואר בב"ח בסי' ס"ד (הביאור הפמ"ג שם), דלענין הכוונה בפסוק ראשון של ק"ש, א"א לסמוך על רגילות לשונו, וכן מוכן ופשוט, ובאשר יש מהראשונים שדעתם משמע שאינה אלא מדרבנן (ראה לקו"ש ח"ד ע' 148 הע' 2 והנסמן שם), א"כ אין לו לחזור ולברך בהדיא.

והעצה הפשוטה היא לשמוע מחבירו, ולצי"ח מספק. או יכוין בברכת אהבת עולם גם עבור ברכה"ת, ויוצא י"ח בזה, עס"י מ"ז ס"ו. ומעלה יש בזה האופן, שהוא ע"י עצמו, כמב' בסו"ס ר"א.

ומן הענין לחקור בעצה שלישית, דהיינו באם הוא יום הקריאה, לעלות לתורה, ולכוין בברכתו גם על ת"ת של כל היום. ועבשו"ע סי' קל"ט ס"ט, בדין העולה לתורה קודם שבירך ברכה"ת לעצמו, דנפטר בזה ברכת אשר בחר בנו. ובנו"כ שם כ' דמ"מ ברכת אקב"ו חייב לברך עדיין, ומ"מ נ"ל דכאן אין לו לברך אקב"ו, ע' לקו"ש שם הע' *16 שצ"ל דברכת אקב"ו ה"ה ככל ברכת המצות, ואילו כוונת הרמב"ן במצות "הבו גודל לא'", ה"ה הודאה על עצם התורה, ע"ד ברכה"נ. וזה מתאים לברכת "אשר בחר...ונתן לנו את תורתו".

וא"כ יוצא ד"אקב"ו ע"ד תורה" הוא מד"ס, א"כ יצא בו י"ח אף בלא כוונה, וברכת אשר בחר שפיר יי"ח בעלייתו לתורה, ובפ"ל מהמבואר. וילע"ע לענין ברכת "והערכ נא".

הרב לוי יצחק ראסקין
- ברנקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

ד. בענין מה ששאלו בגליון כא (פ' משפטים) מש"כ אדה"ז בתניא אגה"ק סי' ט...ולמלאות מחסוריהם בחד חנם...רק שאשתו ובניו של אדם קודמים לכל ע"פ התורה, ושאלו מק כוונתו בהתייבות ע"פ התורה אם מדאורייתא או מדרבנן, וגם החיוב לאשתו ובניו הוא משום דמחוייב במזונותיהם או מתנת צדקה וכו'.

ונראה לכאורה שכוונת כ"ק אדה"ז בזה הוא לא לאמר שאינו חייב כלל במזונות אשתו, ושהוא חייב רק מצד חסד חנם אלא כוונת כ"ק אדה"ז בזה הוא, שלא יהי' כעו"ג דזנים ומפרנסים ומוקירין...מאהבה, - מצד שכל וטו"ד - כ"א בחד חנם...רק שאשתו ובניו של אדם קודמין לכל על פי התורה -

שצריכים לזון את אשתו ובניו מצד שכך צוה הקב"ה, למעלה מטו"ד. ואין לזה שייכות כלל אם הוא מתורת צדקה או מצד חיוב, והוא ע"ד מחז"ל (עירובין ק, ב), אלמלא לא נתנה תורה (ח"ו) היינו למידין צניעות וכו'.

ולדינא לכאורה אפשר להעיר משו"ע אדה"ז הל' הלוואה סעי' ה' דמי שהוא אנוס ואין לו לפרוע חובו וז"ל: ומ"מ כל ממון שיגיע לידו וכל המטלטלין היתירים ע"כ סידור שמסדירין לבע"ח חייב ליתן הכל למלוה. ולא ישאיר לעצמו רק כדי מזון ל' יום וכסות וב"ח לו לבדו ולא לבניו ואשתו אע"פ שחייב במזונותי ולבושתי. וכן נמצא בטור ושו"ע חו"מ סי' צ"ז סעי' כ"ג וכ"ד, ולכאורה הטעם שם הוא משום דחיוב מזונות אשתו הוא מדרכנן ופריעת בע"ח מדאורייתא, אבל ראה בו"כ שם דאיכא פלוגתא דרבוותא אם החיוב לזון את אשתו היא דאורייתא או דרכנן וראה גם מוני המצוות (בענין שארה כסותה) ע"ז.

וראה גם לקו"ש ח"ו בהוספות לפ' משפטים (ע' 322) דשו"ט כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה, בענין רבו חייב במזונות אשתו, אם הוא מה"ת, וגם עצם החיוב דהבעל (לאשתו ובניו הקטנים) אם הוא מה"ת או מדרכנן.

דרך אגב יש להעיר על שינוי לשון בין הרמב"ם והטור והשו"ע ושו"ע אדה"ז, דהרמב"ם - בהל' מלוה ולוה פ"א הלכה ז' - כותב: ואין נותנים כלים כאלו לאשתו ובניו אע"פ שהוא חייב במזונותיהם שהדגיש על שניהם בשוא, ובטור שם: אבל לא לבניו... ומוטלין עליו לפרנסו וכן לא לאשתו אע"פ שהוא חייב במזונותי. שלבניו הוא רק מוטל עליו לפרנסו ובאשתו חייב במזונותי. ובשו"ע שם סעי' כ"ג: ואין נותנים כלום באלו לאשתו ובניו אע"פ שהם קטנים שהוא חייב במזונותיהם. שהדגיש לכאורה הוא על בניו. ובשו"ע אדה"ז הל' הלוואה בסעי' ה' אומר: לו לבדו ולא לבניו ואשתו אע"פ שחייב במזונותי ומלבושתי שהדגיש הוא רק על אשתו, וצ"ע.

גם מה ששאל שצדיקים שבדור שהן קודמין לבניו איפה הובא דין זה, הנה מה שמביא משו"ע יו"ד סי' רנ"א ס"ג: פרנסת אביו ואמו... קודמים לפרנסת בניו. משם ראי' שצדיקים קודמים לבניו. שהרי פרנסת אביו קודם לפרנסת בניו ואבידת אביו ואבידת רבו אבידת רבו קודמת (שו"ע חו"מ רס"ד סעי' ב') וד"ל.

הרב א.ב. יוניק
- ברוקלין נ.י. -

ה. באגה"ק סכ"ו בענין התורה הנגלית וחכמת הקבלה: "ע"כ

עיקר עסקיהם במערה ה' תורת המשניות... דאילו ספר הזהר והתיקונים ה' יכול לגמור בב' וג' חדשים כי בודאי לא אמר דבר אחד ב' פעמים".

לכאורה צ"ע ממשנ"ת בכ"מ, ולדוגמא בד"ה ונחה עליו תשמ"ב "דנגלה דתורה בכללות היא במדידה והגבלה עד שאפשר להיות מציאות של מי שיודע את התורה כולה (ראה ה' ת"ת לאדה"ז רפ"ג, וש"נ). משא"כ פנימיות התורה כתיב בה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים בגלוי".

הרב אברהם זרח נוטיק
- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ו ת

ו. בענין המדובר לאחרונה אודות "ראדיא" הנה כמו שכל דבר שבכל הבריאה כולה, יש לו שורש בתורה, כמו כן רדיא, הן שמו, והן כוחותיו. וזה מה שנמצא במס' יומא כ,ב: ת"ר שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו ואלו הן קול גלגל חמה וכו' וכו' ויש אומרים אף רידיא וכו' ופרש"י בד"ה וי"א אף רידיא, מלאך הממונה על השקות הארץ ממטר השמים ממעל ומן התהום מתחת וקורא להן שנאמר תהום אל תהום קורא כדאמרינן במס' תענית ואמרינן התם דדמי למגלא ולכך נקרא רידיא לשון שור החורש מתרגימן לא תחרש לא תירדי (דברים כ"ב).

ובהגות וחידושים ממוה"ר יעב"ץ על אתר וז"ל: אלמלא גלגל חמה נשמע "קול" המונה של "רומי" ב"ב רוחני, רוחנית וכן קול נשמה ושאר כולו קול רוחני בינהו ואעפ"כ פועל קצת שמיעת בני אדם גופניים כענין מגילה ג' ע"א סנהדין צ"ד ע"א) אע"ג דאינהו לא חזו מזליהו חזי וכמו שהוא בחוש הראות כ"ה בחוש השמיע יש הפעלות מה לגופני מן הרוחני. כי לעולם קשורים הם זה בזה התחתון מושפע מן העליון וקונה ממנו הרגשותיו כנודע לידעי בינה.

מכל הנ"ל נראה שיש כוח אלהי שנפעל ע"י מלאך א-להים שמשמיע קול מסוף העולם ועד סופו. ושמו רידיא, והכוח ה' היא כוח רוחני אבל ממנו פועל בגשמיות.

וכמו שכל עניני תורה הם בדיוק, כמו כן ענין זה, עד שנפעל בגשמיות, עד בשפת כל עמי הארץ, ששמו נשאר בכל לשונות רדיא. שכשמעייבין בהגמ' הנ"ל ופרש"י שם, בולט הקושיא שכל המלאכים, שמם מסיים באותיות א-ל, וכאן אינו כן, וע"ז פרש"י ששמו רדיא, לפי שצורתן כעגל, וכיון שעגל ענין שור, ושור ענינו חרישה, וחרישה תרגומו רדיא, על כן

נקראים מלאכים אלו רידיא, שזה יותר קשה, שמשום דמיון דדמיון יש לו תרגום רדיא, לפיכך נקראים מלאכים שלא בשם כוחם, דהיינו שם א-ל?

אבל פרש"י אמת וכשמבינים לידעי בינה (לשון היעב"ץ) היא אספקלריה והמאירה, משום דלשון רדיא בתרגום משמע ענין חצי עיגולים, או עיגולים, ולפיכך תלמי החרישה, נקראים רדיא, ולפיכך כלי המחרישה ג"כ נקרא רדיא, ולפיכך השור שמושך הכלי המחרישה נקרא רדיא (תהלים קכ"ט ג' בתרגום).

דהיינו שציור הפעולה בסופו, ניתן השם לכל שמביאים הציור, דהיינו שציור חצי עיגול של תלמי החרישה, שציור זה נקרא רדיא, לפיכך הפעולה - חרישה, נקרא רדיא, וכלי הפועל - המחרישה, נקרא ג"כ רדיא, והכוח שפועל על הכלי לעשות הפעולה השור, ג"כ נקרא רדיא (וא"ת שהכוח שבתילים הנ"ל הוא האדם, מ"מ לענייננו אין שום חילוק).

ולפיכך המלאכים הנ"ל שדומים לעגל וכו' וכו' נקראים רידיא, לפי שסוף כל סוף, סוף פעולתיהם ג"כ באופן עיגולים או חצי עיגולים, ולפיכך הם דומים לעגלא, לפי שידוע, שכל מלאך בא בציור שליחותו, כפשוטו של מקרא דיהושע ה' י"ד שר צבא וגו' ושם ה' י"ג וחרבו שלופה בידו וגו' אע"פ שהיה מלאך מיכאל כפרש"י שם, ובבראשית י"ח ב' בא מלאך מיכאל בציור ערבי, כפרש"י שם י"ח ד' ד"ה ורחצו רגליכם,

וכידוע ליודעי חכמת הטבע שכוח הרדיא, שמו מוכיח על עליו, שנובע ונוזל (רידיאייט בענגלית) ובמשלי ה' ט"ו ונוזלים מתוך בארץ וגו' התרגום, ורדיא מן בירך, ופרש"י שם ולבסוף נובעין הם והולכים. אבל כדי שנביע זו, תוכל לפעול שמיע מהחוק, צריך להיות בציור עיגולים וחצי עיגולים (סאייקילס בענגלית) ולפיכך מידתו וגבולותיו הם נמדדים בקילוסאייקלס בענגלית (וכן בכל הלשונות). ולפיכך מובן שכיון שכוחותיו הגשמיות, וציורו הגשמיות, (בכוחות החשמלי), כולם שם רדיא, לפי, שברוחניות הכוח (המלאך) נקרא רידיא ודומה לעגלא שסופו לעשות פעולה שנראה כחצי עיגול או עיגול. אבל כל הנ"ל, המלאכים, השור, המחרישה, ותלמי החרישה, יש להם שם בתרגום זולת רדיא.

ועל אותן שמשתמשים בכוח האלקי הנ"ל לרע, או אותן שמכחישים שהכוח הנ"ל הוא כוח אלקי, אמר הגמרא אף רידיא, וכבהזהר ח"א פ' וישב דף קצ"ב ע"א כיון דפתח פומיה באף מיד דחיל יוסף וידע דכל מלוי אינון לאבאשא ובשורה דביש בפומי'. וכו'.

הרב אליעזר צבי זאב צירקינד

- ברוקלין נ.י. -

ז. בגליון כב (רכא) העיר א' מאנ"ש על מה שדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ משפטים מבה"ח אדר נאמר שע"י ההכרזה בשבת זו אשר ראש חודש אדר ראשון יהי' ביום פלוני כו' מודגש = דשנה זו היא שנת העיבור, ואפי' באם משיח צדקינו יבוא במוצאי שבת מבה"ח אד"ר וכו'. ולהעיר אשר לאלה שאומרים ולומדים שיעורי חת"ת בכל יום - הדגשה כבר שנת העיבור החל מ"ט כסלו, ע"י שינוי חלוקת התניא בשיעור יומי בשנת העיבור לגבי שנה פשוטה, והרי זו הכרזה פומבית ע"י לימוד התורה. ועד"ז לאלה שמשתתפים בצדקת קרן השנה שנותנים בתחלת השנה סכום מסויים עפ"י התעוררות כ"ק אדמו"ר שליט"א - נתרם לקרן זה במספר שפ"ה ימים! והתעוררות להשתתף בקרן זה נעשתה ג"כ בפרסום הכי גדול.

ולא הבנתי מה שרוצה להעיר הרי מודגש בשיחה... ולפי"ז - בשבת מברכים אדר ראשון שאז מכריזים בבית הכנסת ובציבור: ראש חודש אדר ראשון ביום פלוני כלומר הכרזה עפ"י תורה וכו' (ראה הנחה שם). נמצא דבשעת דמברכים את החודש הוא פעם ראשונה שמכריזים ברכים אבל בנוגע לשיעורי חת"ת וכן נתינת צדקה זהו ענין יחידי מה שהוא לומד וכן מה שהוא לומד וכן מה שהוא נותן ואין להתדמות כלל!

שאל שמעון דויטש

ח. זה כמה שנים אשר כ"ק אד"ש מכאיר ומסביר פעמים רבות שרש"י כתב את פירושו לכן חמש למקרא...

ולפי"ז יש להבין מה שרש"י מביא כו"כ פעמים בפירושו עה"ת לשונות של הגמרא ואינם מפרשם. ובפירושו בגמרא רש"י כן מפרשם. ולכאורה צריך בלאור, דלכן חמש לא ראה רש"י צורך לפרשו ולכן חמש עשרה לגמרא כן צריך לפרש? כלפי לייא,

הדוגמאות בזה רבות הן ואין צריך בכלל להיות בקי בש"ס וברש"י על הש"ס אלא ברש"י (הוצאת מוסד הרב קוק) - שעוועל - מצויין כל פרש"י שבגמרא.

וכמה דוגמאות מפרשת משפטים (כא, ו) ר"ש הל' דורש מקרא זה כמין חומר ובקידושין כב, ב פרש"י חומר - "צורך המרגליות וצורך הכושם תלוי בצואר לתכשיט" (ב) שם (יט) "על משענתו" פרש"י "על בוריו וכחו" וברש"י כתובות לג, ב "ששב לכוו ולאיתנו הראשון". (ג) שם (כח) כי יגח שור פרש"י... שדבר הכתוב בהוה" וברש"י ב"ק נד, ב פירש מהו הוה "בדבר הרגיל להיות" (ד) וכן שם (לד) כסף ישיב, שפרש"י ישיב לרבות שוה כסף ובב"ק ו, א פרש"י ישיב לרבות, "דהוה לי' למכתב בעל הבור ישלם כסף לבעליו ישיב דכתב רחמנא למ"ל הואיל וכבר כתוב (בעל הבור ישלם) לרבות כל

השבות. ה) בפרק כג, ב) וקולר יהא תלוי בצואר הרבים (ומהו קולר לכאורה הבן חמש יודע מדלא פרש"י כלרם). ובסנהדרין ז, ב. פרש"י קולר "עונשה של הטייה". ו) ושם ט, "שגר לא תלחץ" פרש"י בהרבה מקומות הזהירה תורה על הגר מפני שסורו רע" וברש"י (הוריות יג, א) מפרש: "יצר הרע ששר שלו רע הוא". ע"י בזה בשעוועל וכן ז) שם יא, שרש"י מביא "מלזבל" ומלקשקש" ואינו מפרש מהן ובמו"ק ג, א פרש"י מלזבל - מניחים זבל בעיקר האילן, ומלקשקש - היינו עידור אלא שעידור בגפנים וקשקוש בזיתים".

וכהנה רבות פעמים, וכמו שצויין ברש"י שעוועל, וא"כ צ"ע ליישב זאת עם הכלל דרש"י כתב פירושו לכן חמש למקרא.

ומשמע דרש"י עה"ת מפרש לכן חמש היודע לשון הקדש ואין צורך לפרש לו (כ"כ) כמ"ש אדה"ז בהל' ת"ת בתחלתו, וראה ב"כללי רש"י" (קה"ת).

אבל בפירושו לגמרא כתבה לכן שאינו יודע לה"ק ואינו אותו הכן שהגיע לכן חמש עשרה. אלא ב' סוגים הם. ועצ"ע בזה.

הרב שמואל יחזקאל הכהן
- נחלת הר חב"ד -

ט. בהתוועדות דש"פ תרומה נת' שלא יתכן שתיהי' מציאות שבכחה לברוא אפילו דבר הכי קטן, כגמלא וכיתוש, וזאת אפילו בנוגע ל"מכשפים" (שהיו בזמן הגמרא, משא"כ בזמנו של הרמב"ם כו', כידוע) ע"כ.

ויש להעיר ממש"כ הר"י חגיז בס' עץ החיים (מנבא בתו"ת פ' שופטים יח, יא אות סד) "דעתה קרוב לאחרית הימים שהתפשט האור האלקית על כל בשר וראה כל בשר כי אין עוד מלבדו, לכן האור הזה כבר הבקיע ומאיר ובא והטומאה כליל תחלוף וכבר גער ה' בשטן ונתבטלו כחות הטומאה שלו, וכל בעלי אומניות באלו ייבש ידם הכל סר יחדיו נאלחו ואין גם אחד אשר כח בידו לקסום ולכשף; והאמונה באלה כעת תקונו רק במוחי השוטים והתנוקות. ע"כ.

*

*

*

בהתוועדות הנ"ל כביאור פרש"י, בהנחה בלה"ק סעי' הט מבאר - "בהתחלת הפרשה נאמר שנתנית תרומת המשכן צריכה להיות "ל' לשמי", ואילו בפסוק זה נאמר שעשיית המשכן וכליו צריכה להיות "ל' לשמי", ע"כ.

ויש להעיר מלקו"ש חט"ז פ' תרומה א', שמבאר בסעי' ז'

ש"דין פון "לשמי" (בנוגע צו תרומת המזבח עכ"פ) איז נישט אין דער תנינה - אז דער איד דארף עס געבן "לשמי" - נאר אין דעם "ויקחו", אין דער "לקיחה" פון די גזברי ההקדש, אז זיי דארפן עס נעמען פון די אידן "לשמי". ע"כ.

ולפי"ז מובן מדוע כתוב בפסוק "ויקחו לוי" ולא "ויתנו לוי", ואף שקושיא המובא בתחיל סעי' ז' אינו ע"פ פשט"מ, כמבואר בהערה 39 אבל י"ל, שדיוק הנ"ל הוא כן ע"פ פשט, ויהי' מובן תיבות "ויקחו לוי".

* * *

במשיחת ש"פ משפטים ש.ז. בסעי' ד' הביא מש"כ במס' שבת ל, ב ש"ע תידה אשה שתלד בכל יום, שנאמר הרה ויולדת יחדיו", שהעיבור יקח רק ט' שעות, כי אז העולם יהי' יותר מזוכך וכו' ומביא אח"כ דוגמא לזה מעכשיו - "אין דער טאג פון ראש השנה, וואס אין אים איז כלול בסקירה אחת כל ימי ופרטי השנה: ע"כ.

ולכאורה צלה"ב: הרי בגמ' גופא, מביא רבן גמליאל דוגמא לזה שיותר מתאים לענין העיבור, דאיתא שם - לגלג עליו אותו תלמיד, אמר אין כל חדש תחת השמש, א"ל ואראך דוגמתך בעוה"ז נפק אחוי לי' תרנגולת א"כ, מדוע הביא דוגמא מ"סקירה אחת שבראש השנה"? (וראה גליון כ (ריט) הערה כד, וראה גם חדא"ג מהרש"א על גמ' זו).

ויש להעיר מפה"מ להרמב"ם על סנהדרין פ"י (תרגום של קאפח) - ... אבל ימות המשיח... שבאותם הימים תיקל על בני אדם פרנסתם מאד, עד שכשיעבוד האדם איזה עבודה מועטת שתהי', ישיג תועלת גדולה וזהו ענין אמרם, עתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות וכלי מילת, לפי שדרך בני אדם לומר את מצא אדם איזה דבר מוכן בשפע, מצא פלוני לחם אפני ותבשיל מבושל... ולפיכך כעס החכם הזה (רבן גמליאל) שאמר את הדברים הללו על תלמידיו בעת שלא הבין בדברו את הענין הזה וחשב שהדברים כפשוטן, והשיב לפי ערך השגתו, ולא זאת היא התשובה, והראי' שלא אמר לו את האמת מה שלמד בפסוק אל תען כסיל כאולתו... עיר"ש.

הרי מובן מהנ"ל, דגם מה שאמר "עתידה אשת שתלד בכל יום וכו'", אינו כפשוטו, אלא הוא לשון בני אדם, לתדגיש איך שלעת"ל הלידה תיהי' בקלות, בלי שום צער.

אלא, ע"פ המבואר בכו"כ שיחות, מובן דלפי שיטת הרמב"ם יהי' ב' תקופות לאחר ביאת המשיח (וראה בארוכה בשיחה המודפס בתחיל ס' חקרי זמנים (ח"ב) מהרב א, הילביץ),

לכן צ"ל, דבתקופה שני', אף הרמב"ם יודה "דעתגדה אשה שתלד בכל יום" וצ"ע.

מיכאל לוזניק

- תות"ל 770 -

י. בשיחות ש"פ תרומה, מבה"ח אד"ר (סעיף מ' בהנחת הת') נאמר שבזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף.

ולכאורה: (א) מהי המקור לזה, ובפרט ב): ידוע מ"ש הרמב"ם בהלכות ע"ז פ"א הט"ז: "ודברים האלו (כישוף כו') כולן דברי שקר וכזב הן והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים לגוי הארצות כדי שינהגו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן כו'". עיי"ש. ועד"ז כתב במו"נ ח"ג פל"ז. ובפיה"מ ע"ז פ"ד מ"ז (לענין כישוף, השבעות, שדים, וכו'). ועוד.

הרי לשיטתו, לכאורה, דבכלל (גם קודם זמנו) לא יש ענין הכישוף.

אמנם הרמב"ן בפירושו עה"ת (שופטים יח, ט. הובאו ונתבארו דבריו בארוכה באברכנאל שופטים שם) משיג על שיטה הנ"ל "לומר ש(בכישוף) אין בהם אמת כלל... ואנחנו לא נוכל להכחיש דברים המתפרסמים לעיני הרואים, ורבותינו ג"כ יודו בהם". עיי"ש בארוכה (וראה גם שו"ת הרשב"א ח"א סת"ג). ועד"ז כ' בדרשות הר"ן דרוש ד' (קרוב לסופו).

וראה גם מ"ש הגר"א בשו"ע יו"ד סקע"ט ס"ו על מ"ש המחבר שם "מי שנשכו עקרב מותר ללחוש עליו ואפילו בשבת ואע"פ שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התירו כדי שלא לטרוף דעתו עליו", וע"ז כ' הגר"א שמקור דברים אלו הוא ברמב"ם (שם הי"א), וממשיך שם: אבל כל הבאים אחריו חלקו עליו שהרי הרבה לחשים נאמרו בגמרא, והוא נמשך אחרי הפלסופיא ולכן כ' שכשפים ושמות ולחשים ושדים וקמיעות הכל הוא שקר... שהרי מצינו הרבה מעשיות בגמרא ע"פ שמות וכשפים, ע"כ ועיי"ש עוד. ויש להוסיף דכן מצינו גם בפשוטו של מקרא בחרטומי מצרים, ובכ"מ. וראה פרש"י עה"פ (ורא ז, כב) "ויעשו כן חרטומי מצרים בלטיהם - ורבותינו אמרו בלטיהם מעשה שדים בלטיהם מעשה כשפים".

אמנם ראה פירוש מעשה רוקח על הרמב"ם שם (על מ"ש הרמב"ם "ודברים אלו כולן דברי שקר וכזב וכו'" שכתב: "לכאורה דברים תמוהים הם, דמעשה דשואל עם בעלת אוב כתוב בפסוק ואין ספק שהי' המעשה באמ', וכן בכמה מקומות מוכיח שדברים אמתים הם, ובגמ' אמרו גם כן למה נקרא שמו

כשפים שמכחישינן פמליא של מעלה, וכבר נתעוררו המפרשים ז"ל בזה",

וממשיך שם לבאר: ולעצ"ן כוונת רבינו אינה אלא כלפי מצד שהם מצד הסטרא אחרא וזה הוא השקר והכזב שיש בהם שאינן מסטרא דקדושה כלל חלילה, ונקט במי האי לישנא להרחיק המין האנושי מאלו הענינים לגמרי". עכ"ל עיי"ש.

ועפ"ז נמצא שאין כוונת הרמב"ם שענין הכישוף לא הי' ולא נמצא כו' וחולק על המציאות, אלא דבאמת היו כל הדברים שמסופר בתנ"ך ומאמרז"ל, אלא שהכח שבו עשו הכישוף הוא "שקר וכזב" כי זה בא מהסט"א (ע"ד המכואר (ראה תורת שלום ע' 134 ואילך) דקליפות וסט"א הם מציאות דהערך).

אבל עדיין לנו לבאר שבזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף.

הנה בבאר היטב יו"ד שם ס"א כ': בתשובות נחלת שבעה סט"ו (כ"ה בבאה"ט שם ונראה שהוא טה"ד וצ"ל סע"ו) יורה להתיר להמון עם השואלין ודורשין בזה"ז למכשפים ע"ד הגניבה או החולה אם יחלי או ימות יען לא אסרה התורה אלא כישוף זמנים קדמוניות, אכן עתה אין כישוף בעולם והכל הבל ע"ש. (וכן הביא בשמו בפחד יצחק ערך כשפים. ויל"ע בגוף התשובה, ואכ"מ).

אמנם אי"ז מוכיח דזה ש"ע"תה אין כישוף בעולם" קאי על זמן הרמב"ם.

ואולי יש לקשר הנ"ל עם מ"ש הרוגצ'ובי (צפע"נ לרמב"ם הל' ע"ז רפ"ב) בנוגע זה שקרא הרמב"ם ספרי ע"ז (ע"פ ירושלמי ע"ז פ"ג ה"א) דאיסור קריאה בע"ז הוא רק בזמן קיום הע"ז ולא כשנעזבה, ולכן קרא הרמב"ם ספרי ע"ז.

וע"פ דברי הרמב"ם במו"נ (שם. ועוד) שכישוף כו' הם ע"ד סניף מע"ז, ובלשוננו שם "התגלגלו עם ע"ז" (ובתרגום קאפח: נשתרבבו עם ע"ז), אולי י"ל דכמו שבזמנו מודגש שנעזבה קיום ע"ז ולכן ה"ל מפורסם ש) קרא ספרי ע"ז. עד"ז י"ל בנוגע להדברים ש"התגלגלו עם ע"ז".

אבל ראה לקו"ש חי"ב בהוספות ע' 203 שכו' "צע"ג" על צפנת פענח הנ"ל, וז"ל (לאחר שמביא דברי הצפע"נ): "ונצע"ג דהרי בפירוש כתב במו"נ ח"ג פכ"ט דעדיין ישנם בקצת הצפון ובהודו. ודוחק גדול לומר דבעינן נעבד בכרך גדול דנקא - וכל' הירושלמי. עיי"ש בנ"כ. ובפרט, שכשנודע, גם בימינו אלו ישנם בהודו בכרכים גדולים כמה כתות עו"ז הנ"ל, במקצת עניני עכ"פ. ואכ"מ". עכ"ל שם.

ואולי יש לומר בכהנ"ל באופן אחר ע"פ מה שאומרים

מפי השמועה בשם האדמו"ר מקאצק (וראה גם ר"ד מהיחידות של רפ"מ אלתר שליט"א אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א - ד' איר תשמ"ג - אינו תח"י עתה) שע"י זה גופא שכתב הרמב"ם בספרו היד (ספר "הלכות הלכות") שכישוף כו' הם "דברי שקר וכזב" - פעל בעולם שיתבטל ענין הכישוף.

קבוצה מלומדי השיחות

ש ו נ ת

יא. בגליון כב (רכא) שאל הרב מ.מ. קירש בנוגע להסיפור של המעין הלבן שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מביא בספרו וכתוב שם שבכרם היו אילני פירות והיתה שנה הרביעית ולא אכלו הפירות ואחת מהמשרות אינה יהודית לקחה תפוח ונתנה להילד דודינו הרי"ל ובירך ואכלו ורץ לאחיו הבכור כ"ק אדמו"ר לשאלו נוסח ברכה אחרונה אחרי אכילת התפוח כ"ק אדמו"ר שאלו איפא לקח התפוח וסיפר לו הרי"ל שהמשרתת נתנה לו תפוח מאחד האילנות. כ"ק אדמו"ר התעצב מאד ויסביר לאחיו הצעיר האיסור ויסדר לו תיקון.

ושאל שלכאורה נטע רבעי אינו נוהג בחו"ל כמובא בספר חינוך מצות נטע רבעי, ונוהגת מצוה זו בזמן הבית וכו' אבל לא בחו"ל וכן כתב הרמב"ם, ויש דיעה אמנם שכרם רבעי נוהג בחו"ל מדרבנן אולם כרם בסיפור, הכוונה גארטן ע"כ.

ולכאורה בכלל הראי' שהי' גארטן ולא כרם זה בסיפור גופא שכתוב שמה שלקחה "תפוח" ונתנה להרי"ל.

ועל שאלתו שנטע רבעי אינו נוהג בחו"ל עיין ש"ך סי' רצ"ד סעי' ז' וז"ל: ויש מי שאומר כו' הלכך נראה דבין בכרם רבעי ובין בנטע רבעי יש לפדות בחוץ לארץ בלא ברכה עכ"ל. רואים שהש"ך פוסק להלכה שאפי' נטע רבעי בחוץ לארץ יש לפדות ובמילא אסור לאכול בלי פדי'.

לוי יצחק לאבקאווסקי
- מתיבתא -

יב. בספר בית רבי (פרק א') כתוב שאדה"ז למד אצל ר' יששכר בער קאביליקער עד שתים עשרה שנה ויש להעיר מספר השיחות (קיץ הש"ת עמוד 174 סעיף י') כותב שאדה"ז למד אצל ר' יששכר דוב עד אחד עשרה שנה.

* * *

ויש עוד להעיר במ"ש בספר התולדות אדמו"ר הזקן

(בתוכן של חינוכו וגידולו) שכשמלאו לרבינו הזקן חמש שנים קבלוהו כאחד מחברי החברה קדישא (וזה מובא מספר בית רבי) ובבית רבי כתוב שבשלש שנים לקהוהו לשמש להחברה קדישא.

דוד שרגא פאלטער

יג. בס' השיחות ה'תש"ג עמ' 103 ועד"ז בלקו"ד עמ' תמ"ח ע"ב כ' שאדמו"ר הרשב"ב נ"ע הי' בשלשה דברים משנה בין נט"י שחרית לנט"י לסעודה: א. בשעת אמירת על נטילת ידים בבה"ש הידים כבר נגובין. ב. ההגבהה עד מקום פיאות הראש. ג. הידים פרודות משא"כ בברכת נט"י לסעודה א. אמירת על נט"י בשעת השפשוף אחר הנטילה קודם הניגוב, ב. ההגבהה רק עד כנגד הלב ולא יותר. ג. הידים שלוכות ולא פרודות. בהערות וציונים לסידור עם דא"ח עמ' שנט הע' 8 - ועפ"י מכ' כ"ק אד"ש - זוהי הוראה לרבים.

ולהעיר ממשי"כ אדה"ז בסידורו, בסדר נט"י לסעודה ס"ד, וז"ל: ולפי ששפשוף זה הוא מכלל מצות נט"י לכך יברך ברכת על נט"י קודם שפשוף זה כדי שתהא הברכה כמו עובר לעשיית המצוה וכו' ואם לא בירך קודם השפשוף יברך אח"כ קודם הניגוב.

א' התמימים
- תנת"ל 770 -

ה ל י ם

יד. בלגיון כ' (ריט) עמ' מ"ח בהע' להיום יום, ליום ד' שבט בענין יצי"מ ברוחניות שכל מאור בלב וכו',

מציין לגמ' מנחות פ"ה א, שבעים יום לפני החג (פסח) קצרו את העומר, ובמצא שהי' (בקביעות שנת תש"ג) בערך ד-ה שבט ולהעיר מדרושי חסידות בענין ספה"ע שהוא כירור המדות ע"כ.

אבל החשבון אינו עולה יפה כי שנה ההיא היתה שנה מעוברת ובמצא דשבעים יום קודם החג הוא לא ד' שבט אלא ד' אדר א'.

הנ"ל.

טו. ב' תמוז: "רבינו הזקן כותב בסידורו: נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך. זאת אומרת, אשר מצות אהבת ישראל היא שער הכניסה, אשר דרך בו יכול האדם לבוא לעמוד לפני ה"א להתפלל, בזכותה תקובל

תפלת המתפלל.

נת' בשיחת יט"כ ושי"פ וישב, שנה זו ס"ד ושי"ב.

ט' מנ"א: "במנחה: ק"ש, שש"י, אכ"א וכל השיעורים השייכים לשחרית, ואח"כ סדר תפלת מנחה..."

ולהעיר ממ"ש בשו"ע אדה"ז סי' קח סעי' א: טעה או נאנס ולא התפלל שחרית צריך להתפלל מנחה שנים הראשונה לשם מנחה... שצריך להקדים תפלת המנחה שהיא חובת שעה עכ"ל. (בהנוגע לענינו) - ועפ"ז במצא שיש כאן חידוש בהמנהג. וי"ל שכאן הרי הוא באופן אחר: מה שלא סיים התפלה דשחרית בבוקר ה"ז ע"פ שו"ע ועד"ז מה שלא לבש תפלין ע"ע (עד תפלת המנחה) ה"ז ג"כ ע"פ שו"ע במילא עכשיו כשמניח תפלין הרי מצד קדושת התפלין מתאים שיתפלל בהם איזה ענין ששייך לתפלת שחרית (שהרי זהו זמן תפלין) ובמילא מתפלל ק"ש ששייכת במיוחד לתפלין) ואגב גררא משלים כל התפלת שחרית.

"אין מברכין שעשה לי כל צרכי עד למחר. ..."

- ודלא כמ"ש בס' הגר"א (מנהגי הגר"א) ע"ד מוצאי יוהכ"פ שכשנועל מנעליו מברך מיד.

י"ט מנ"א: "המתפללים בארבעה זוגות תפלין כך נוהגים: (א) מניחים תש"י ותש"ר הרש"י קודם אמירת פרק איזהו, ומתפללים בהם עד אחרי אך צדיקים גו'..."

נת' בשיחת יט"כ ושי"פ וישב, תשד"מ ס"ד ושי"ב.

"ג) אח"כ מניחים תפלין דר"ת - בלא ברכה - וקוראין שמע גו' עד אמת, פ' קדש גו' והזכירות שנדפסו בסידור. ולומדים פרק משניות כל אחד לפי הבנתו..."

- ראה ב"י (טור) סי' קלב: שאחר התפלה ילמוד מקרא, משנה וכו'.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

טז*. בלקו"ש פ' תרומה ש.ז. בסעי' ג' מביא נפק"מ להלכה אם הכוונה "לשמה כשעושים את הכפורת, נכלל בכוונה לשם הארון, כשיטת הרמב"ן, או לפי שיטת רש"י ה" צריך כוונה בפ"ע,

רק לשם הכפורת.

ובהערה 24 מציין בלקו"ש חכ"א ע' 254 ואילך.

ויש להעיר משם, שבהערה 38 מביא פרש"י יתרו כ, כא: מזבח אדמה תעשה לי - "שתהא תחלת עשייתו לשמי". ומזה מוכח לכאורה, ש(ע"פ פש"מ עכ"פ) רק במזבח יש דין דלשמה ולא בשאר כלים, ולפי"ז צ"ל ד"ועשו לשמי בית קדושה" הוא רק בבנין המשכן עצמו ולא בכלים. ע"כ.

ובכדי שלא יהי' סתירה להמבואר בשיטת רש"י בלקו"ש של ש.ז. צריכים לבאר רק כאופן א' וב' שממשיך שם בהערה כי לפי אופן ג' יהי' סתירה דמבאר שם - במזבח יש דין מיוחד דלשמי פרטי (לשם מזבח), משא"כ בשאר כלים שבהם דין לשמי הוא בכלל לשם המקדש, וכן אופן ד' שמבאר שיטת רש"י ד"ועשו לשמי בית קדושה" הוא רק בבנין ולא בהכלים, עיי"ש.

מיכאל לוזניק

- תות"ל 770 -

יז*. בלקו"ש פ' יתרו בהערה 29 כתב וז"ל: ולכאורה י"ל דמ"ש הרמב"ם בהל' מילה "ובלבד שיקבל עליו שבע מצות ויהי' כגר תושב" - אין הכוונה שנעשה גר תושב ממש (שהרי אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג), אלא שהוא "כגר תשוב" בפרט זה שקבל עליו שבע מצות ב"נ. וכן משמע מסיום לשונו "ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג", דלכאורה הול"ל "ואין מקיימין עבד כזה אלא בזמן שהיובל נוהג" כלשונו בהל' איסו"ב פי"ד סה"ט, אלא שבזה בא רק לפרש הדין בנוגע לגר תושב (אבל לא בנוגע לעבד זה שהוא רק "כגר תשוב") כו' עכ"ל.

וכדאי להעיר בזה, דכן פי' ג"כ דברי הרמב"ם אלו הרה"ג ר' חיים שי' צימערמאן בהפרדס חודש כסלו - טבת תרצ"ז, ותו"ד דלכאורה תמוה מה שהשיג שם הראב"ד דעתה אין לנו להרוג איש, דהרי הרמב"ם איירי מעיקר הדין, וכפי שהקשה שם הכס"מ דהיכא כתב הרמב"ם שהורגים אותנו בזמן תזה, הרי כתב רק הדין שמחויב מיתה ואם אין לנו עתה להרוג אין הורגין אותו ומהו השגת הראב"ד? וביאר בזה דכיון דלשון הרמב"ם כאן הוא שיהי' "כגר תושב" הרי מוכח מזה ברור דכוונת הרמב"ם הוא לזמן הזה, דאם איירי בזמן שהיובל נוהג הי' צ"ל שיהי' גר תושב ממש (כבשאר המקומות) וזה שכתב אח"כ דאין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, ה"ז פירוש לדבריו שכתב שיהי' כגר תושב, היינו דלכן כתב מקודם הלשון "כגר תושב" כי גר תושב ממש לא שייך בזמן הזה, וא"כ מזה גופא הוכיח הראב"ד דכוונת הרמב"ם הוא לזמן

הזה, ולכן שפיר השיג עליו דבזה"ז לא שיך להרוג איש, אבל שיטת הרמב"ם הוא דהא דאמרינן דבטלו דיני נפשות בזה"ז הוא רק היכא דבעינן פסק דין כבישראל, אבל בדיני נפשות דב"נ דדנים בדיין אחד, וזהו רק בירור הדין שהוא חייב, שפיר איכא גם בזמן הזה, ומה דאין הורגים ב"נ שאיננו מקיים השבע מצוות בזה"ז הוא מפני שאיננו תחת ידינו, אבל בעבד שקנה מהעכו"ם שהוא תחת ידינו, וכידוע דמדיני מלכות היו יכולים לעשות בעבדיהם כל מה שירצו שפיר הוה תחת ידו דישראל, ואם אינו מקיים השבע מצות יהרג, ולכן שפיר כתב הרמב"ם בהל' מילה דאם לא רצה העבד לקבל ע"ע שבע מצות יהרג גם בזה"ז, כיון דהוא תחת יד ישראל ואפשר להרגו, ע"כ תו"ד, וראה שם בארוכה, ופ"ז מתאים להמכואר לעיל בההערה.

(ב) שם בהערה 51 כתב: עפ"ז יש לומר שגם מחלוקת ר"מ וחכמים בע"ז שם בגר תושב אם צריך לקבל עליו שלא יעבד ע"ז או גם שאר מצוות היא - האם לחלות שם גר תושב די בקבלת מלכותו, שהיא שלילת ע"ז (דהרי גם לר"מ המדובר שמקיים כל ד' מצוות, כנ"ל הערה 34), או שצ"ל גם קבלת מצות דילי'. ע"כ.

נמצא מזה דפלוגתתם אינו במה שצריך בפועל לקיים, אלא מה צריך לקבל ע"ע בפני בי"ד בכדי שיחול עליו הענין דגר תושב, דלר"מ מספיק האיסור דע"ז ולפי רבנן צריך קבלה בכל הז' מצוות, ולפי"ז נראה לתרץ קושיית התוס' על רש"י ביבמות מח, א, שכתב דגר תושב הזהירו הכתוב על השבת דמחלל שבת כעובד עבודת כוכבים, ובתוד"ה זה תמהו ע"ז דא"כ בפישי להו משבע מצוות, ובמסכת ע"ז מבואר דצריך לקבל רק ז' מצוות ולא יותר? עי"ש.

אבל לפי הנ"ל אפשר לתרץ דבמסכת ע"ז לא מיירי מה שצריך ג"ת לקיים בפועל, אלא במה שצריך לקבל עליו בפני בי"ד שיחול עליו הדין דגר תושב (וכמבואר בהערה 50 דעי"ז נעשה ישראלי למצוות אלו וכו') וא"כ אפ"ל דלזה בעינן רק הז' מצוות, ועי"ז חל עליו הדין דג"ת, אבל אח"כ בפועל צריך לשמור גם השבת, כיון דמחלל שבת כעובד ע"ז.

אבל התוס' סב"ל דכללות הענין דג"ת אינו חלות ענין של גירות, אלא שמקבל ע"ע לשמור המצוות של כל ב"ב, ולכן הקשו התוס' על ר"מ דאיך מספיק קבלת איסור ע"ז ולא שאר ז"מ הרי ב"נ נהרג וכו' והוצרכו לתרץ כפי שתירצו, (כמבואר בהערה 34) נמצא דבמסכת ע"ז איירי בנוגע מה שצריך לקיים בפועל, ולכן שפיר הקשו דהרי בעינן רק ז"מ ולא יותר, ועפ"ז אפשר לתרץ ג"כ קושיא הב' על רש"י שהקשו שם דהרי

ב"נ ששבת חייב מיתה, עיי"ש, אבל לשיטת רש"י דיש בזה חלות דין גירות, נמצא דאינו בגדר ב"נ סתם, ובג"ת לא אמרינן דאם שבת חייב מיתה.

ועי' ג"כ בס' משנת יעבץ יו"ד סי' ג' מה שהאריך לבאר בדין גר תושב, ומה שהביא מ"ש הרמב"ם בהל' איסורי ביאה פ"כ ה"ו דהבא על בת גר תושב אין הקנאין פוגעין בו, וע' במגיד משנה שם, וביאר בארוכה כי לשיטת הרמב"ם ג"ת הוא חלות גירות ולכן זה פועל גם לגבי בתו דאינה כב"נ, ולכן הביא הרמב"ם דינא ג"ת בהל' איסורי ביאה ולא בהל' מלכים כיון דזהו ענין של גירות, עיי"ש בארוכה.

(ג) במ"ש בלקו"ש דשבת זו (תצוה) (סעי' ד') בשיטת הרמב"ם בנוגע להציץ דבדיעבד כשר גם בשיטה אחת, וכן הי' בפועל עכ"פ לזמן קצר, וגם לפי רבנן ראה הציץ שלבש הכה"ג, ואיצ"ל כדעת המאירי, עיי"ש.

ולכאורה סו"ס צריך להבין דלמה כתבו לפעמים באופן דאינו לכתחילה?

כדאי להעיר בזה במ"ש בס' בגדי כהונה (ע' קט"ו) שמביא מ"ש המהרש"א בחדא"ג סוכה ה, א, דלכן כתבו בב' שיטין כי אין זה כבוד לה' שהיה' קודש למ"ד כתוב קודם ה' בשיטה אחת, ולהקדים השם קודם קודש למ"ד אין זה דרך קריאתו, אבל קדש למ"ד בתחילת שיטה התחלונה והשם בסוף שיטה העליונה הוה שפיר דרך קריאתו, וממשיך המהרש"א להעיר דבכמה מקומות בתורה מקדימין דברים אחרים לפני ה' בשיטה אחת, וכבר אמרו במסכת ידים (בסוף המסכת) שהשיבו הפרושים למין הגלילי שכותבין המושל למעלה ואת השם למטה, שנאמר "ויאמר פרעה מי ה' אשר וגו'" (היינו דלדעת הפרושים אין קפידה להקדים השם) ותירץ מהרש"א: דהתם כיון דיש בתורה סיפור דברים לפני ה' ולאחריו ואין לחוש בקדימה ובלמעלה, משא"כ הכא בציץ דלא כתיב כי רק תיבה אחת והשם, יש לחוש בקדימת התיבה לפני ה', ע"כ. וכן בהגהות החת"ס כשבת שם הקשה דלמה יש קפידה להקדים ה', הרי במסכת ידים מכואר דלהפרושים אין קפידה בזה וקפידה להקדים הלא זה דעת הצדוקים? עיי"ש שנשאר בקושיא.

ועפי"ז כתב בס' הנ"ל אפשר לבאר גם שיטת הרמב"ם דלפעמים כתבוהו בשיטה אחת, ולכאורה למה לא עשו כפי שצריך להיות לכתחילה? ומתוך די"ל דעד שבאו הצדוקים הקפידו לכתוב בשתי שיטין כפי שצ"ל לכתחילה, להקדים ה' בתחילה, אבל בזמן בית שני כשקלקלו הצדוקין, והם הקפידו בדבר זה לכתוב שם ה' תחילה ולא להקדים לו שום דבר, לכן כתבו קודש לה' בשיטה אחת, והקדימו קודש לה', כדי להוציא מלבן

של צדוקין, עיי"ש.

וראה ג"כ בהספר שם ע' שפ"א מה שהאריך בענין הארון וכפורת אם הם דבר א', או הארון הוא ענין בפ"ע והכפורת כלי בפ"ע, כמבואר בלקו"ש פ' תרומה דזהו מחלוקת רש"י והרמב"ן.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

יח*. בנוגע ללידת משה כתוב (שמות ב, ב) "ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא" ודרשו חז"ל (הובא בפרש"י עה"פ): "כשנולד נתמלא הבית כולו אורה". ומבואר בחסידות בכ"מ שנולד באופן שגופו ה' מזוכך. ראה סה"מ תש"ח ריש ע' 212: "ומשה שהי' גופו טוב בעצם כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא מצד הגוף שהי' חומר מזוכך". עיי"ש בארוכה. וכ"ה בכ"מ.

ויש להעיר מדגל מחנה אפרים (לנכד הבעש"ט) ס"פ תשא וז"ל: "...שמעתי מן אא"ז זללה"ה על הא דאמר משה רבכם קוביוסטוס הוא גונב נפשות להבין זה גם להבין והביטו אחרי משה ובפרט שיחשדו אותו באשת איש, ופי' הוא ז"ל כי משה רבינו נולד בבחי' שיהי' רשע גמור ויהי' לו כל המדות רעות אך שהוא היפך ושיבר כל המדות רעות והשתדל רק להכניס עצמו במדות טובות... ולכך והביטו אחרי משה היינו שלא הסתכלו רק בחי' אחורים של משה וחשדוהו גם באשת איש כנ"ל שהי' נולד בבחי' כל מדות רעות. עכ"ל ועיי"ש.

[ולהעיר שהובא סיפור ארוך כעין הנ"ל בתפארת ישראל סוף מס' קידושין. ועד"ז הובא באחרונים בשם ספר בן המלך והנזיר (ובשיטה מקובצת נדרים ספ"ג הובא הסיפור אבל אינו מפרט שם שהסיפור הי' עם משה רבינו)].

אמנם יש להעיר מהמשך תרס"ו ע' קנח (ובכ"מ): "במשה הי' ביטול גופו מצד התגלות אור נשמתו". והיינו דאיה"נ דגופו הי' מזוכך ממש ועד דכשנולד נתמלא הבית כולו אורה, אבל זה גופא היתה מצד התגלות אור נשמתו. ועדיין יל"ע בזה.

הרב שד"כ רוזנבלום
- ברוקלין נ.י. -

יט. בפרשת בא יב, לה ברש"י ד"ה ושמלות... אף הם היו
חשובות להם מן הכסף ומן הזהב והמאחר בפסוק חשוב.

ולכאורה צ"ל למה לא כתב רש"י ענין זה בפרשת שמות
ג, כב ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב
ושמלות וגו' ולמה לא העיר רש"י שם למה כתוב שמלות לבסוף.

לייבל זאיאנץ
- פאולא ברזיל -

ה ש מ ט ה

בגליון הקודם בסוף ס' יד צ"ל: ראה בכ"ז בשיחת ש"פ
תרומה תשמ"א.

ל ז כ ו ת

החתן התמים חיים יעקב שיחי'

והכלה בתי' תחי'

ליום נישואיהם בשעטומו"צ

יום ה', י"ג אדר ראשון

תהי' שנת דברי משיח

נדפס ע"י הוריהם

הו"ח אי"א וכו' ר' אהרן הלל וזוג' מרים שיחי'

דלפין

הו"ח אי"א וכו' ר' חיים וזוג' אסתר שיחי'

סערעבריאנסקי